

IFJ. DITZENDY ARISZTID

A társadalmi szegregációs mechanizmusok térbeli rendeződése

RECENZÍÓ

DOI: 10.56699/MT.2024.1.9

ABSZTRAKT

2022-ben jelent meg Szarvák Tibor kötete *Adalékok a társadalmi felzárkózás szociológiájának értelmezéséhez* címmel. A szerző a vonatkozó szakirodalom alapos ismeretének birtokában ír a társadalmi kirekesztődés térbeli dimenzióiról, az etnikai alapú térbeli szegregációról és annak az egyénre gyakorolt hatásairól vidéki környezetben. A tanulmány átfogó képet ad az elmúlt évtizedek szegregációs folyamatainak ki- és átalakulásáról, a társadalmi integrációt erősítő programok eszköztáráról, hatásairól, és felvázolja, hogy a stratégiai tervezésnek és az „antiszegregációs” programoknak milyen szerepük van a jelenkori társadalmi innovációk paradigmájában. E publikáció célja bemutatni a mű lakhatási szegregációt érintő dimenzióit, reflektálni a szerző által bemutatott eredményekre, és feltárni kapcsolódási pontjaikat más módszertani megközelítésekkel.

KULCSSZAVAK: társadalomfejlesztés, szegregáció, lakhatási szegénység, társadalmi és térbeli marginalizáció

A szerző a téma alapos és átfogó ismeretében körültekintő és részletes történelmi elemzéssel tárja fel a társadalmi-térbeli marginalizáció hazai ki- és átalakulását, többek között a szakma olyan neves gondolkodóit idézve, mint Andorka Rudolf, Csatári Bálint, Ferge Zsuzsa és Kovách Imre. Bár a mai szegregációs folyamatok és a szegregátumok kialakulásának gyökerei mélyen a történelembe nyúlnak, a rendszer-váltás körüli és utáni időszakot vizsgálva két jelentős strukturális változást említhetünk. A piaci fundamentalizmus globális térhódítása következtében, a liberális eszme jegyében lebontották a közösségi jóléti rendszereket, és gyengültek a munkajogok a munkaerőpiac liberalizációja érdekében. A poszt szocialista kelet-közép-európai országokban

érvényesülhettek a korábban elnyomott egyéni gazdasági érdekek. Ez több államban, így Magyarországon is jelentős állami vagyon privatizációjával járt együtt, sajnálatos módon anélkül, hogy ezt megfelelően szabályozták volna. A neoliberális ideológia nem szabott gátat a tulajdonszerzésnek és a gazdagodásnak, ami szinergikus módon eredményezte az egyenlőtlenségek jelentős növekedését a kilencvenes évek elejére (Ferge, 2006: 479–499).

Az egyenlőtlenségek további növekedése a társadalom leginkább elesett tagjai, köztük a romák kirekesztéséhez vezetett, melynek egyik megnyilvánulása a szegregáció. Ferge Zsuzsa (2006) szerint a rendszerváltást követően Magyarországon folyamatosan erősödött a lakóhelyi szegregáció, tovább növelve a társadalmi és térbeli marginalizációt. Emellett az oktatási (például szabad iskolaválasztás), kulturális és egyéb típusú szegregáció is egyre súlyosabb problémává vált. Fontos megérteni, hogy bár nem csak a roma közösséget érintették az egyenlőtlenségek és a szegénység, ők voltak a tartós szegénység és elszegényedés veszélyének statisztikailag leginkább kitett csoport.

A társadalmi kirekesztés, kirekesztődés és kirekesztettség fogalma szoros kapcsolatban van a deprivációval, a diszkriminációval és a szegénységgel. A kirekesztés és a kirekesztődés folyamata tudatos, valaki vagy valakik felől egy másik csoport felé irányuló cselekvésen alapul. A kirekesztés, kirekesztődés azt a társadalmi folyamatot jelöli, amelynek a végeredménye a kirekesztettség állapota. E fogalmak súlyos egyenlőtlenséget feltételeznek, és használatuk kezdete a rendszerváltozás korszakára vezethető vissza.

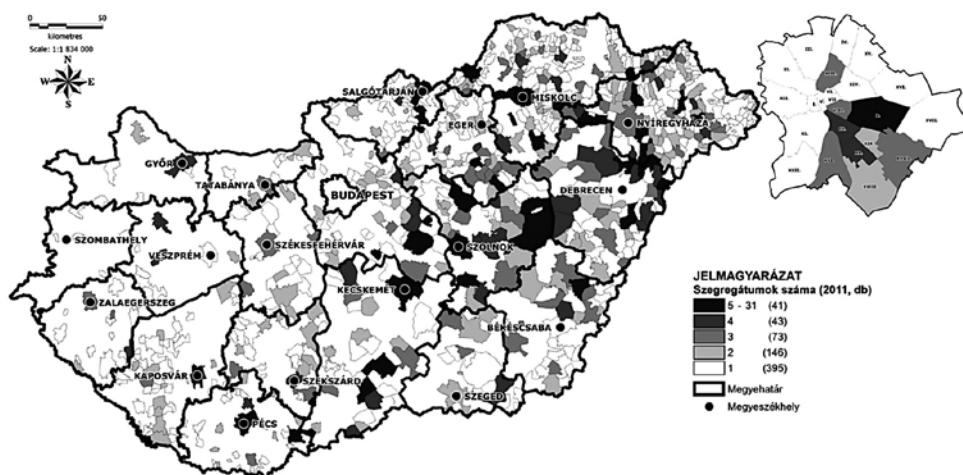
A depriváció megfosztottságot jelent, és arra utal, hogy a címkézett társadalmi csoportok hozzáférése bizonyos anyagi és társadalmi javakhoz korlátozott. A szegénység ezen állapotát mutatja, ha az egyéneket jövedelmi és munkaerőpiaci helyzetük kizárja a méltányos megélhetésből. Az elkülönítés és elkülönülés fizikai dimenzióját a szegregáció jelenti, mely egy kisebb csoportot érint a társadalmi többséggel szemben. Ferge Zsuzsa a térbeli szegregálódást gettósodásnak nevezi, amelynek jelentéstartalma erős kapcsolatban áll a lakhatási szegregációval. A szegregációs folyamatok leállítására és a kialakult szegregált élethelyzetek felszámolása a mai társadalompolitika egyik legnagyobb kihívása (Ferge, 2017).

ETNIKAI ALAPÚ TÉRBELI SZEGREGÁCIÓ

A szegregáció etnikai aspektusát tekintve fontos megemlíteni, ahogy több kutatás is rámutat, hogy a *cigányszegénység* csak részben etnikai alapú, inkább arról van szó, hogy ezt a többségében hátrányos helyzetű társadalmi csoportot több szegénységhez köthető statisztikai mutató érinti negatívan vagy multiplikáltan, mint a többségi társadalmat. A térbeli marginalizálódás és a perifériára kerülés különösen súlyosan érinti a szegény régiók kistépeléseit, ahol cigányok jóval nagyobb arányban élnek, mint a többségi társadalom tagjai (Nagy, 2014; Nagy et al., 2015). A Nemzeti Közszerológiai Egyetem Jó Állam Jelentése¹ ezzel a szemponttal nem foglalkozik, amire a kötet szerzője fel is hívja a figyelmet. A kutatás deklarálja ugyan a társadalmi kirekesztettség legfontosabb mu-

tatóit (például a szegénység vagy a társadalmi kirekesztődés kockázata, a jövedelmi szegénység kockázata, a súlyos anyagi depriváció kockázata, az alacsony munkaintenzitású háztartásban élők aránya stb.), azonban nem teszi hozzá, hogy ezek az alapvetően negatív jelentéstartalmú jellemzők (abszolút és relatív értelemben is) hatványozottan érintik a magyarországi cigányságot. Ezt a legtöbb centrum–periféria-elmélet is megállapítja, azzal kiegészítve, hogy multiplikátorhatás érvényesül Magyarországon az északkelet–délnyugati lejtő mentén.²

1. ábra: A szegregátumok száma és eloszlása Magyarországon a 2011-es népszámlálás adatai alapján

Forrás: Balcsók, 2005

A cigányság szegregátumokon belüli felülreprezentáltságával azért is fontos foglalkoznunk, mivel a jelenleg hatályos szegregátumdefiníció és -lehatárolás³ alapját képezi több lakhatási dimenziót érintő statisztikai mutató, például az alacsony komfortfokozatú lakások aránya, az egyszobás lakások aránya és a laksűrűség. Természetesen az egyes települések között is óriási különbségek vannak, azonban abban a legtöbb szegregátum hasonló, hogy települési elhelyezkedésük többnyire periferikus és jól lehatárolható (Fábiáné, 2015).

A SZEGREGÁCIÓ EGYÉNRE GYAKOROLT HATÁSAI VIDÉKI KÖRNYEZETBEN

A vidék definíciójába tartoznak azok a települések, amelyek nem rendelkeznek városi státusszal, illetve azok is, amelyeknek ugyan városi rangjuk van, de lakosságuk nem haladja meg a tízezer főt. Ezenkívül vidékinek minősül az a kistérség vagy területi egység is, ahol a népességnek több mint a fele olyan településen él, melyen a népsűrűség

120 fő/km²-nél alacsonyabb (a 175 magyarországi járás közel kétharmada ebbe a kategóriába tartozik). Fontos kiemelni, hogy a statisztikai meghatározás rugalmas és tematikailag kiterjeszthető, mivel a fejlett államokban a globalizáció és az infokommunikációs innováció hatására gyakorlatilag eltűnt a hagyományos termelészerkezet, amely a néprajzi értelemben vett vidéki életmód háttérét alkotta (szokások, közösségi kapcsolatok, társadalmi tőke).

A városok és községek közötti mobilitás, valamint a „mezőgazdaság utáni vidék” kifejezés terjedésének népszerűsítése érdekében a szerző is támogatja a „vidékiek” jelző szemantikai innovációját a folyamatok elemzése során. E fogalmi terjedés vonatkozásában fontos emlékeznünk arra, hogy a vidék definícióját általában a periféria fogalmával kapcsoljuk össze különböző diskurzusokban. Ugyanakkor soha nem szabad elfelejtenünk, hogy itthon is helytálló az az általános igazság, miszerint a vidék egyrészt a városok „éléskamrája”, másrészt az ország szellemi bázisa jelentős arányának otthona.

Bár a 21. században a hagyományos társadalmi osztályozási kategóriák egyre inkább elmosódnak, a társadalmi felzárkózás szociológiájának klasszikus mutatói között továbbra is kiemelkednek olyan tényezők, mint az iskolai végzettség, a családméret,

a foglalkoztatási mobilitás, a jövedelmi viszonyok, a társadalmi szerepek, a háztartási modellek, az álláskeresői stratégiák és a tudás befogadásának lehetőségei. Az újkapitalizmus társadalmi struktúrájában különösen hangsúlyos a tőkéhez és a munkaerőpiachoz való viszony szerepe. Emellett a posztmodern dimenziók, a közös értékek és kulturális környezet is befolyásolhatják a társadalmi rétegek vagy csoportok identitását. Ezek olyan ka-

A tartós kirekesztés azzal fenyeget, hogy az érintett csoportok gondolkodása és értékrendje a periferikus életstílushoz igazodik.

tegóriák, amelyekben a szegregált társadalmi csoportok hátrányokat tapasztalnak a szocializáció és az egyéni életút során, eltávolodva a társadalmi-gazdasági mainstreamtől. A tartós kirekesztés azzal fenyeget, hogy az érintett csoportok gondolkodása és értékrendje a periferikus életstílushoz igazodik. Az oktatási innovációk, amelyek a versenyképességhez kapcsolódnak, és céljuk a tudásréteg kialakítása, hatékonyan kezelhetik a foglalkoztatás, illetve a társadalmi felzárkózás kihívásait.

A társadalmi szakadékok felszámolásához és az „össztársadalmi” kohézió növeléséhez elsősorban a különböző szocializációs mechanizmusokat szükséges fejleszteni (vagy felzárkóztatni legalább az országos átlaghoz), mivel azok alapján határozzák meg különösen a gyermekek, de a felnőtt korosztály egyéni és közösségi hozzáállását is. Ebben meghatározó a támogató (közösségi) környezet kialakítása, amelynek a minőségi oktatáshoz való hozzáférés biztosítása mellett a biztonságos otthon, illetve a kiszámítható és alapvető létfeltételek stb. legalább ugyanolyan fontos elemei. A szerző által említett oktatási innovációknak ebben lehet fontos szerepük, ugyanis a tipikus és az egyre népszerűbb atipikus oktatási módszerek megfelelően alkalmazva kétirányú vagy

kettős szocializációt eredményeznek, amelynek során a gyermek mellett a szülő készségei és kompetenciái is fejlődnek. Ezt a szocializációs elméletek rendszerközpontú iskolájának gondolkodói (Gabriel Almond, David Easton, Annick Percheron) is megerősítik. Munkáikban kiemelik, hogy az oktatás a legfontosabb szocializációs ágens és (Bourdieu alapján) az egyik leghatékonyabb beavatkozási terület a társadalmi egyenlőtlenségek újratermelődésének megállításában.

A térbeli dimenzióban gondolkodva releváns megemlítenünk a Maslow-piramist, melynek második szintjén helyezkedik el az egyén lakhatás, fizikai biztonság, kiszámíthatóság, illetve a megszerzett javak megóvása iránti motivációja. Témánkat és a szóban forgó társadalmi csoportokat tekintve a fizikai biztonság és kiszámíthatóság hiányszükségletként jelenik meg, amely Maslow szerint (de az aronsoni pszichoszociális elméletek alapján is) belső feszültséget okoz, mely elsősorban az egyént, de végső soron a közvetlen környezetét (főleg családját) is érinti. Ezen alapvető szükségletek betöltése hiányában a kognitív, esztétikai és egyéb magasabb rendű szükségletek kielégítésére irányuló motivációk elmaradnak, ami (többek között) magyarázatul szolgál arra, hogy miért rendkívül szegényes, sok esetben szemetes stb. a telepék környezete (Fábiánné, 2015).

A FELZÁRKÓZÁSPOLITIKA LAKHATÁSI FÓKUSZÚ HATÁSTERÜLETEI A JÓ ÁLLAM JELENTÉS MÓDSZERTANI KERETRENDSZERÉBEN

Szarvák Tibor szakpolitika-értékelő és -elemző tapasztalatainak összegzésére a Jó Állam Jelentés által alkalmazott keretrendszer adaptálja, amely alapvetően a hatásterület-dimenzió-mutató hármas felosztás szerint kategorizál. Ebben az értelemben a hatásterület definíciójának fontos eleme, hogy az (mérhető) interszektorális (gazdasági, társadalmi, államigazgatási stb.) kapcsolatokat feltételez, vagyis amellet, hogy az egyes területek önmagukban is értelmezhetők (például lakhatás), együttesen mutatnak valós és átfogó képet.

A konkrét jelenségeket a jelentés az egyes hatásterületekhez tartozó dimenziókon keresztül ragadja meg. Ezekhez a dimenziókhoz számos mutató kapcsolható, így válnak mérhetővé, vagyis elemezhetővé teszik, hogy bizonyos programok vagy projektek milyen hatásokat érnek el egy település és a célcsoport életében.

A témánk szempontjából releváns lakhatási viszonyok hatásterület alapvetően infrastrukturális szempontból közelít, vagyis a települési lakásállomány változásaira és fejlesztési potenciáljára reflektál. A hatásterülethez a következő négy dimenziót sorolja a szerző: a szegregált településrészek ingatlanállományának értéknövelő minőségi javulása, a szociálisbér-lakás-állomány növekedése, a laksűrűség csökkentése, valamint célzott támogatás a legrosszabb helyzetű szegregált települések helyzetének rendezésére.

A különböző társadalomfejlesztési programok és a szociálpolitika eredményességének, hatásainak megállapítására használt mérőszámok és mutatók a legtöbb (sőt szinte minden) esetben ehhez hasonló fizikai, infrastrukturális megközelítést alkalmaznak, vagyis a lakhatási dimenzióban maradv az alapozóanyag mennyiségében, négyzetmé-

terben, lakásszámban stb. gondolkodnak. Az infrastruktúra fontos, azonban (ahogy a szerző is utal rá) önmagában kevés, ez látszódik az elmúlt harminc év szegénységcsökkentő beruházásainak sok esetben kontraproduktív eredményein.

A társadalmi felzárkózást célzó európai uniós és hazai finanszírozású programok tervezői az elmúlt fejlesztési ciklusokban ennek megfelelően egyre inkább olyan komplex fejlesztési programokat támogattak, amelyek az infrastrukturális beruházás mellett humánfejlesztési elemeket is tartalmaztak. Az elmúlt tíz évben e fejlesztési megközelítés

Az infrastruktúra fontos, azonban (ahogy a szerző is utal rá) önmagában kevés, ez látszódik az elmúlt harminc év szegénységcsökkentő beruházásainak sok esetben kontraproduktív eredményein.

mentén futottak le a TÁMOP-os időszak programjai, a már EFOP-os komplex telepprogram, valamint hasonló paradigma alapján működik napjainkban a Felzárkózó települések program. Abban a legtöbb szakértő egyetért, hogy a lakhatási problémák megoldása nélkül nem lehet tartós eredményeket elérni, azonban az infrastrukturális beruházások, bérlakásprogramok önmagukban kevésnek bizonyulnak humánfejlesztés és intenzív szociális munka, illetve családkísérés nélkül. Ott lehet mérhető, hosszú távú eredményeket elérni,

ahol a kettőt sikerül összehangolni, és az infrastruktúra támogatja a szociális fejlesztést. Éppen ezért félrevezető e programok hatásmérésekor kizárólag az épített, fizikai eredményekre koncentrálni, mert azok a programok célját tekintve nem feltétlenül érnek el tartósan pozitív hatást a célcsoport életében. A publikáció „Sikeres települési stratégia – módszertani segédlet a szociálpolitikai hatások tervezéséhez, méréséhez” című alfejezete ezért a közösségi tervezésen alapuló, sikeres (kis)települési felzárkózási programok megvalósításához nyújt módszertani segítséget a humánerőforrások és a megvalósítandó tevékenységek tekintetében.

A MODERN TÁRSADALOMPOLITIKA KIHÍVÁSAINAK LAKHATÁSI DIMENZIÓJA

A társadalmi integrációt erősítő projektek eszköztára a különböző európai modellprogramokban alapvetően megegyezik, azonban minden esetben idomul a helyi sajátosságokhoz és viszonyokhoz. Ennek legalább annyira igaznak kell lennie települési és térségi szinten, mint nemzetközi viszonylatban. Ahogy arra a szerző is kitér „A társadalmi felzárkózási programok terület- és vidékfejlesztést érintő tevékenységei a pályázati kiírások tükrében” című részben, az elmúlt tíz évben a társadalomfejlesztési célú programok eszköztára alapvetően két irányba fókuszált: a humán- és az infrastrukturális (ESZA- és ERFA-típusú) fejlesztésre. A szerző ezt az EFOP-1.6.2 és EFOP-2.4.1 kódszámú, „Szegregált élethelyzetek felszámolása” elnevezésű projektek (komplex telepprogramok) struktúráján keresztül mutatja be. E projektek keretein belül 2016 és 2023 között kilencvenöt

hátrányos helyzetű településen valósult meg komplex (a lakhatást és a humánfejlesztést is érintő) fejlesztési program.

A pályázati konstrukció két lába közül a humánfejlesztés jelentette a jelenlétalapú szociális munkát, a mindennapos családkísérést, a munkaerőpiaci mentorációt, a gyermekek készségfejlesztését, a felnőttképzést, az egészségügyi szűréseket, közösségi programokat stb. A települési projektek infrastrukturális elemeként jelent meg a szociális munka helyszínét biztosító közösségi tér, az úgynevezett csillagpont létrehozása a szegregátumokban (ezt kötelezővé tette a felhívás), valamint az integrált területen működő közösségi tér, a csillagház létesítése, amely a település teljes lakosságának szóló programok helyszínül szolgál. Az infrastrukturális „láb” másik eleme a helyi építőipari viszonyoktól, valamint a rendelkezésre álló támogatási összegtől függő mennyiségű és minőségű szociális bérlakások létrehozása volt. A projektek alapvető céljai szerint a két láb szinergiában működött, vagyis a szociális munkának aktívan és különös odafigyeléssel kellett támogatnia a bérlakásokba beköltöző családokat. Ez fontos volt, mivel az ingatlanok alapvetően mobilizációs lakóegységként épültek, nem öröklakásként. A projektek hatásáról még nem látunk pontos mérési adatokat, azonban az általános tapasztalatok alapján már most látszik, hogy azon településeken, ahol a szociális munka és az infrastrukturális beruházás valóban összehangoltan működött, illetve a projektek két eleme egymásra épült és támaszkodott, ott sikerül tartós eredményeket elérni, és növelni a projektekben részt vevő családok társadalmi mobilitását.

A publikáció összegzése tartalmazza azokat a hazai vagy európai uniós finanszírozású programokat, illetve akár helyi szintű közösségi összefogással megvalósítható településfejlesztési és települészámolási stratégiákat, amelyek a társadalmi innovációk sorát bővítik. A szerző kiemeli, hogy ezen a területen nem minden pénzkérdés, a stratégiai tervezés, a közösségorientált gondolkodás, az integrált intézményi működés és az inkluzivitás felfogása mind olyan „túlélési stratégiák”, amelyek átsegíthetik a hátrányos helyzetű településeket a forráshiányos, projektek vagy programok közötti időszakokban. Minde mellett Magyarország legszegényebb térségeinek és az ott élők lakhatási szegénységének problémája továbbra is megoldásra vár. A soron következő – szociális munkával jelentősen megtámogatott – infrastrukturális beruházási program a felzárkózó településeken EU-s forrásból (Recovery and Resilience Facility, RRF) hamarosan megvalósuló több mint ezer szociális bérlakás építése. Ezzel kapcsolatban szintén felmerül majd a hatás-mérés komplex kérdése, mellyel kapcsolatban fogalmaz meg válaszokat Szarvák Tibor kötete.

Szarvák Tibor: Adalékok a társadalmi felzárkózás szociológiájának értelmezéséhez. Községi és egyéni szerepek, társadalmi meghatározottságok a vidéki Magyarországon, Szociológiai Tudástár, Debreceni Egyetemi Kiadó, 2022

Végjegyzet

- 1 A Jó Állam Jelentés a Nemzeti Köszolgálati Egyetem nemzeti teljesítményértékelési szemléletű komplex elemzése, amely a magyarországi gazdasági-társadalmi viszonyok vizsgálatán keresztül méri átfogóan az adott évi kormányzati teljesítményt.
- 2 A szegénységhez köthető legtöbb statisztikai mutató, valamint a gazdasági termelékenységhez, munkaerőpiaci viszonyokhoz kapcsolódó országos adatsorok alapján Magyarországon a hátrányos helyzetű térségek az északkelet–délnyugati lejtő mentén helyezkednek el (ez főleg Szabolcs-Szatmár-Bereg, Hajdú-Bihar, Borsod-Abaúj-Zemplén, Heves, Nógrád, Jász-Nagykun-Szolnok, Bács-Kiskun, Tolna, Baranya és Somogy vármegyét érinti) (Balcsók, 2005).
- 3 A szegregátumok ma is hatályos lehatárolási szabályai: Kormány, 2012: 10., 11. számú melléklet.

Ábrajegyzék:

1. ábra: A szegregátumok száma és eloszlása Magyarországon a 2011-es népszámlálás adatai alapján. Forrás: Balcsók, 2005.

Felhasznált irodalom

- BALCSÓK ISTVÁN (2005): *A munkanélküliség területi egyenlőtlenségei és legjellemzőbb folyamatainak alakulása az 1992–2002 közötti időszakban*, Doktori értekezés, Debreceni Egyetem.
- FÁBIÁNNÉ ANDRÓNYI KATALIN (2015): *Romológia*, Budapest, L'Harmattan.
- FERGE ZSUZA (2006): *Struktúra és szegénység*, in KOVÁCH IMRE (szerk.): *Társadalmi metszetek, Érdekek és hatalmi viszonyok, individualizáció és egyenlőtlenség a mai Magyarországon*, Budapest, Napvilág, 479–499.
- FERGE ZSUZA (2017): *Társadalom- és szociálpolitika, Magyarország 1990–2015*, Budapest, Osiris.
- KORMÁNY (2012): *A településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről* szóló 314/2012 (XI. 8.) kormányrendelet, <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200314.kor> (letöltve: 2024. 03. 04.).
- NAGY ERIKA – NAGY GÁBOR (szerk.) (2014): *Polarizáció – Függőség – Krízis. Eltérő térbeli válaszok*, Budapest–Békéscsaba, MTA KRTK.
- NAGY ERIKA – TIMÁR JUDIT – NAGY GÁBOR – VELKEY GÁBOR (2015): *A társadalmi-térbeli marginalizáció folyamatai a leszakadó vidéki térségekben*, *Tér és Társadalom*, 29 (1), 35–52. DOI: <https://doi.org/10.17649/TET.29.1.2680>

The spatial organization of social segregation mechanisms

ABSTRACT

In 2022, Dr. Tibor Szarvák's book entitled "Contributions to the interpretation of the sociology of social inclusion" was published. Based on a thorough knowledge of the relevant literature, the author writes about the spatial dimensions of social exclusion, ethnic-based spatial segregation and its effects on individuals in rural settings. The paper provides a comprehensive overview of the emergence and transformation of segregation processes in recent decades, the instruments and effects of social inclusion programmes, and outlines the role of strategic planning and "antisegregation" programmes in the paradigm of contemporary social innovation. The aim of this publication is to present the dimensions of the work on housing segregation, to reflect on the results presented by the author and to explore their links with other methodological approaches.

KEYWORDS: Social development, segregation, housing poverty, social and spatial marginalisation

IFJ. DITZENDY ARISZTID | A Magyar Máltai Szeretetszolgálat Egyesület Felzárkózó települések programjának településcsoportért felelős vezetőhelyettese. Politológus (BA) és szociálpolitikus (MA), mindkét diplomáját az ELTE-n szerezte. Településfejlesztőként a Magyar Regionális Tudományi Társaság rendes tagja.